

Βιβλιο-φιλικά

Παρουσίαση

Οι κοινές λέξεις

Με πυκνή, αστόλιστη, χαμπλών τόνων, χωρίς εξάρσεις αφήγηση, δίχως δραματικούς τόνους, ο Ανυφαντάκης ξέρει να δίνει βαρύτητα στο μικρό και αόρατο, ποθώντας και καταφέρνοντας να μιλήσει για τις διαφορούμενες ανθρώπινες σχέσεις

Της ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΜΠΟΓΙΑΝΟΥ

Διαβάζοντας τη νουβέλα του Ιάκωβου Ανυφαντάκη «Ραδιοκασετόφωνο», μου ερχόταν στο μυαλό το «Γράμμα στον πατέρα» του Φραντς Κάφκα, ένα κείμενο ορόσημο στην παγκόσμια λογοτεχνία, όπου μέσω μιας πολυσέλιδης επιστολής ο συγγραφέας κάνει αναδρομή στη ζωή του, στα τραύματα της παιδικής του ηλικίας, ανατέμνοντας τους λόγους της αποξένωσης με τον πατέρα του, η οποία οδήγησε σε εκθρόνιση. Σχέση πατέρα-γιου: μία από τις δυσκολότερες και ίσως τις πιο πολύπλοκες, η οποία όμως δίνει πολλές φορές τροφή στη λογοτεχνία. Εκτός από τον Κάφκα, που και σε άλλα έργα καταδύεται στη σχέση, υπάρχει ο Ιβάν Τουρ-

γκιένεφ με το «Πατέρες και γιοι» όπου, στη Ρωσία του 19ου αιώνα με τη συνεχή κοινωνική αναστάτωση, η προηγούμενη γενιά βλέπει με καχυποψία και τρόπο την επαναστατικότητα της νεότερης. Αλλά και στα «δικά» μας, μεταξύ άλλων, ο Θεόδωρος Γρηγοριάδης, ο Νίκος Δαββέτας, ο Ηλίας Μαγκλίνης, ο Νίκος Παναγιωτόπουλος έχουν ασχοληθεί με την επίμαχη σχέση.

Στον πυρήνα της νουβέλας του Ανυφαντάκη βρίσκεται ακριβώς το χάσμα που χωρίζει τον κόσμο του πατέρα από αυτόν του γιου. Με αφορμή τον θάνατο του πατέρα του Δημήτρη, ο Ηλίας παίρνει τον 12χρονο γιο του Μαρίνο και, μαζί με όλα τα σύμβολα της πετυχημένης ζωής του -τουλάχιστον από την άποψη μιας επιτυχίας που μπορεί εύκολα να μετρηθεί μιας και απαρτίζεται από υλικά αγαθά και μόνο-, όπως το πανάκριβο γυαλιστερό Range Rover του, ξεκινά ένα ιδιότυπο road monie με κατεύθυνση το Τζεργιάδο, το χωριό δπλαδί που μεγάλωσε στα ορεινά της Κρήτης.

Ο συγγραφέας σιγά-σιγά μας βοηθεί μέσα στον ταραγμένο ψυχικό κόσμο του Ηλία, ο οποίος, καθώς πλησιάζει στο χωριό, περνά το σύνορο που ενώνει ή διαχωρίζει δύο εποχές: Εκείνη που αντιπροσώπευε ο πατέρας του κι αυτή του γιου του, με τον ίδιο να πατάει με το ένα πόδι στη μία και με το άλλο στην άλλη. Η ζωή του είναι διχασμένη ανάμεσα στο πριν και στο μετά, ανάμεσα στις επιθυμίες του και στις επιθυμίες των άλλων, ανάμεσα στην πρώην γυ-

ναίκα του και στην, κατά πολύ νεότερη, ερωμένη, ανάμεσα στην έγνοια του για τους άλλους και στην προσκόλληση στον εαυτό του, ανάμεσα στην επιτυχία και στην ευτυχία, ανάμεσα σε έναν κόσμο φτιαγμένο για να αντέχει και σε έναν κόσμο φτιαγμένο για να απολαμβάνει, ανάμεσα στις άπλετες μουσικές επιλογές από το YouTube και στην περιορισμένη γκάμα μουσικής από το ραδιοκασετόφωνο του πατέρα του. Το ραδιοκασετόφωνο που «συστίνει» στον ανύποπτο Μαρίνο και το οποίο γίνεται σύμβολο αντοχής, αλλά εντέλει και ένα αντικείμενο άνευ νοήματος, μιας και αντιπροσωπεύει το τετελεσμένο παρελθόν. Το παρελθόν που ετοιμάζεται τώρα για τη λιτανεία του πατέρα.

Ο Ηλίας σε όλη του τη ζωή ήταν ή προσπαθούσε να είναι ό,τι δεν ήταν ο πατέρας του Δημήτρη. Δρούσε ακριβώς με τον τρόπο που ήξερε ή φανταζόταν πως δεν θα δρούσε ποτέ εκείνος. Έτσι κι αλλιώς, δεν είχαν ποτέ κοινές λέξεις. «Με τον Δημήτρη, εξαρχής, δεν είχαν κοινές λέξεις. Είχε ο πατέρας του κάποιες, είχε ο Ηλίας κάποιες άλλες, κάνανε με αυτές τη δουλειά τους, αλλά οι λέξεις τους δεν συναντιούνταν πραγματικά - δεν ήταν απλώς ότι μιλούσαν δύο διαφορετικές γλώσσες, δεν μοιράζονταν καν ορισμένα συνώνυμα. (...) Οι λέξεις του πατέρα του αμφιβητούσαν πλήρως τη ζωή και τον κόσμο του Ηλία».

Ο Δημήτρης αντιπροσωπεύει έναν κόσμο όπου παίζουν ρόλο οι ιδεολογίες ακόμη κι αν, ενίοτε, οδηγούν σε δογμα-

τισμούς. Έχει περισσότερη αξία το κοινό καλό απ' ό,τι το προσωπικό. «Φυλακές, ξύλο, αγώνες, κομματικές συνελεύσεις, πορείες, διαγραφές. Αυτή ήταν η αληθινή ζωή του Δημήτρη. Τα υπόλοιπα απλώς συνέβησαν μετά, στα χρόνια που περίσσεψαν». Ο Δημήτρης, «αλλεργικός στη χαρά», μην γνωρίζοντας ότι, εκτός από πατέρα, πρέπει να είναι και μπαμπάς, παραδίδει στον Ηλία, χωρίς βοήθεια, χωρίς πυξίδα, έναν κόσμο αξιών «παρωχημένων» σε ένα παρόν που έχει αλλάξει κριτήρια. Όταν έρχονται οι αποκαλύψεις που ανατρέπουν το παρελθόν, ο Ηλίας μένει μετέωρος, δίχως απαντήσεις, δίχως τους βολικούς ετεροκαθορισμούς με τους οποίους έμαθε να πορεύεται. Περισσότερο μπερδεμένος παρά λιτρωμένος. Έτσι κι αλλιώς, ο προσδιορισμός του εαυτού δεν είναι εύκολη υπόθεση.

Πυκνή, αστόλιστη, χαμπλών τόνων, χωρίς εξάρσεις αφήγηση, δίχως δραματικούς τόνους -με εξαίρεση τη σκηνή με την Άσπα στην εκκλησία, που είναι εξεζητημένη και θεατράλε χωρίς να πείθει-, ο Ανυφαντάκης ξέρει να δίνει βαρύτητα στο μικρό και αόρατο, ποθώντας και καταφέρνοντας να μιλήσει για τις διαφορούμενες ανθρώπινες σχέσεις, για τον έρωτα, για τα απωθημένα, για την αποτυχία, για την ευτυχία, για ισχυρώντας στον ψυχισμό των πρώων του και καταγράφοντας ακόμη και τον παραμικρό κραδασμό. Ανατόμος του ψυχισμού των αντρικών -που ανατακλούν όμως το ανθρώπινο- χαρακτηρισμών του.

INFO
Ιάκωβος Ανυφαντάκης, «Ραδιοκασετόφωνο» Εκδόσεις Πατάκι Σελίδες: 128 Τιμή: 7,90 ευρώ